

Przypisy, powołania, cytowania

I. Przypisy

Przypisy to integralna część bibliografii załącznikowej. Uzupełniają tekst główny i ułatwiają zrozumienie poszczególnych jego fragmentów. Zawierają dane dokumentów, z których pochodzą cytaty lub informacje wykorzystane w tekście zasadniczym. Są to z reguły podstawowe elementy identyfikacyjne przytaczanego dokumentu (m. in. autor, tytuł, rok), objaśnienia i komentarze do tekstu podstawowego.

Ze względu na treść i charakter wyróżnia się 3 rodzaje przypisów:

1. Przypisy bibliograficzne
2. Przypisy rzeczowe
3. Przypisy słownikowe

- 1. Przypisy bibliograficzne**, zawierają opisy dokumentów, z których pochodzą cytaty lub informacje wykorzystane w tekście. Są to zwykle podstawowe elementy identyfikacyjne dokumentu, który został zacytowany.

Przykłady:

Częstość występowania mutacji *RYR1* kształtuje się bardzo różnie w zależności od rasy, a także stada¹⁸.

Polimorfizm długości względnej chromosomów płci oceniano u kilku gatunków zwierząt gospodarskich¹⁹.

¹⁸ Kozubska-Sobocińska A., Danielak-Czech B., Słota E., Rejduch B., Evaluation of the effect of centromeric heterochromatin polymorphism on pig fertility. J. Appl. Genet. 1996, 37(3), 293-298.

¹⁹ Zwierzchowski L., Jaszczak K., Modliński J., Biotechnologia zwierząt. PWN : Warszawa, 1997, s. 113-119.

W przypadku, gdy przypisy następujące po sobie dotyczą tej samej publikacji, należy w miejsce pełnego opisu stosować jedno z oznaczeń: **Dz. cyt., Op. cit., Tamże lub Ibid.**

Przykład:

¹⁹ Zwierzchowski L., Jaszczak K., Modliński J., Biotechnologia zwierząt. PWN : Warszawa, 1997, s. 113-119.

²⁰ Dz. cyt., s. 190-207.

W publikacjach naukowych zaleca się zastąpić przypisy bibliograficzne **powołaniami** (o powołaniach czytaj w części II. Powołanie) **odnoszącymi się do odpowiednich pozycji w bibliografii załącznikowej**.

Zalecana kolejność elementów w przypisie wg PN-ISO 690:2012

- a) nazwa(-y) twórcy(-ów) jeżeli występują [imiona zwykle skracamy do inicjału;

Jeżeli zastosowano powołania w systemie „nazwa-data” (tzw. systemie harwardzkim), po elemencie twórcy podaje się rok a potem tytuł.

- b) tytuł;
c) oznaczenie nośnika, jeżeli jest konieczne;
d) wydanie;
e) dane dotyczące opublikowania (miejsce i wydawca);
f) data [w tym miejscu, zgodnie z systemem powołań „nazwa-data”, nie powinno się powtarzać roku];
g) tytuł serii, jeżeli pełni jakąś rolę identyfikacyjną dokumentu;
h) numeracja w ramach jednostki
i) identyfikator(-y) znormalizowany(-e), jeżeli mają zastosowanie;
j) dostępność, dostęp lub informacja o lokalizacji;
k) dodatkowe informacje ogólne.

2. Przypisy rzeczowe, objaśniające i komentujące fragmenty tekstu głównego.

W tekstach naukowych przypis rzeczowy stanowi istotny składnik narzędzia naukowego publikacji. Zawiera uściślenia i dyskusje terminologiczne, interpretacje przytaczanych tekstów i wypowiedzi oraz wszelkie inne informacje zmierzające do bliższego wyjaśnienia omawianej problematyki.

Przykład:

Kluczowym elementem zasilacza galwanicznego jest trójfazowy transformator mocy lub specjalny transformator z uzwojeniem wielofazowym¹.

¹ M. Łukiewski wyróżnia w swojej pracy różne zastosowania przemysłowe trójfazowego transformatora mocy z naciskiem na uzwojenia wielofazowe.

3. Przypisy słownikowe, podające znaczenie terminów i definicji a także wyrazów i wyrażeń w języku obcym użytych w tekście głównym. Wyjaśniają również użyte skróty . Wyjaśniany element językowy powinno wyróżnić się pismem pochyłym lub rozstrzelonym, rzadziej pogrubionym. Właściwą treść przypisu składa się po myślniku. Na końcu przypisu nie stawia się kropki, chyba, że należy ona do skrótu.

Przykład:

Manifest *IFLA*² o bibliotece wielokulturowej został przyjęty przez Konferencję Generalną na 35 sesji w Paryżu w październiku 2009 roku.

² IFLA (ang.) - The International Federation of Library Associations and Institutions (Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich)

II. Powołanie – to krótka forma przypisu. Wskazuje ona odpowiedni przypis w tekście lub konkretną pozycję w bibliografii załącznikowej. Powołania umieszczane w treści zaleca się łączyć z uzupełniającymi je szczegółami bibliograficznymi zasobów informacji i prezentować według jednego z trzech przedstawionych poniżej sposobów.

Najczęściej stosowane systemy powołań:

1. System „autor-data” (system harwardzki)
2. System numeryczny
3. Ciąg przypisów

1. System „autor-data” (system harwardzki)

Stosowanie tego stylu zaleca się w pracach akademickich i naukowych zawierających liczne powołania na materiały źródłowe. Jest to sposób cytowania źródeł bezpośrednio w treści akapitu przez umieszczenie w nawiasie nazwiska autora i roku wydania jego publikacji. Jeżeli nazwa twórcy występuje w samym tekście, w nawiasach okrągłych podaje się tylko rok wydania.

Przykłady:

Polimorfizm długości względnej chromosomów płci oceniano u kilku gatunków zwierząt gospodarskich (Zwierzchowski, Jaszczak, Modliński, 1997), jednakże Zwierzchowski (2000) opisuje względną długość chromosomów płci tylko u jednego gatunku zwierząt.

Częstość występowania mutacji *RYR1* kształtuje się bardzo różnie w zależności od rasy, a także stada (Kozubska-Sobocińska i in., 1996).

W przypadku powoływania się na określony fragment cytowanego dokumentu oprócz nazwiska i roku należy podać numer odpowiedniej stronicy z której zaczerpnięto informacje.

Przykład:

Częstość występowania mutacji *RYR1* kształtuje się bardzo różnie w zależności od rasy, a także stada (Kozubska-Sobocińska i in., 1996, s. 119).

Przypisy sporządzane do systemu powołań harwardzkich powinny zachować elementy przypisów bibliograficznych.

2. System numeryczny

Powołania w tekście czyli numery występujące w nawiasach kwadratowych, okrągłych lub indeksie górnym odnoszą się do zasobów informacji w kolejności ich pierwszych cytowań. Kolejne powołanie się na to samo źródło otrzymuje ten sam numer co pierwsze. Po numerze powołania można podać strony.

Przykłady:

Preparaty płytek metafazowych wykonano zgodnie z ogólnie przyjętymi metodami [7]. Płytki metafazowe barwiono techniką GTG oraz rutynowo wykorzystując barwnik Giemsy [7]. Preparaty analizowano w mikroskopie świetlnym przy powiększeniu 1250X oraz wykorzystując program komputerowy MultiScan Karyotype v. 8.01 [5].

lub

Preparaty płytek metafazowych wykonano zgodnie z ogólnie przyjętymi metodami [7 s. 121]. Płytki metafazowe barwiono techniką GTG oraz rutynowo wykorzystując barwnik Giemsy [7 s. 98]. Preparaty analizowano w mikroskopie świetlnym przy powiększeniu 1250X oraz wykorzystując program komputerowy MultiScan Karyotype v. 8.01 [5 s. 19].

Przypisy do przykładu powinny wyglądać następująco:

...

[5] Kozubska–Sobocińska A., Słota E., Bugno M., Danielak-Czech B., Rejduch B., Zastosowanie systemu Multiscan do oceny polimorfizmu chromosomów. Rocz. Nauk. Zoot. 1999, 26(3), s. 9-19.

[6] Lassota. Z., Biologia molekularna i informacja genetyczna. PWN : Warszawa, 1987.

[7] Olszewska M., Metody badań chromosomów. PWRiL : Warszawa, 1981.

[8] Ruszczyc Z., Metodyka doświadczeń zootechnicznych. PWRiL Warszawa, 1970.

3. Ciąg przypisów

W przypadku ciągu przypisów, numery w nawiasach okrągłych, kwadratowych lub indeksie górnym odsyłają do przypisów ponumerowanych w kolejności ich występowania w tekście. Wielokrotne powołania na ten sam dokument zaleca się podawać pod odrębnymi numerami.

Przykład:

Preparaty płytek metafazowych wykonano zgodnie z ogólnie przyjętymi metodami [7]. Płytki metafazowe barwiono techniką GTG oraz rutynowo wykorzystując barwnik Giemsy [8]. Preparaty analizowano w mikroskopie świetlnym przy powiększeniu 1250X oraz wykorzystując program komputerowy MultiScan Karyotype v. 8.01 [5].

Przypisy do przykładu powinny wyglądać następująco:

...

[5] Kozubska–Sobocińska A., Słota E., Bugno M., Danielak-Czech B., Rejduch B. Zastosowanie systemu Multiscan do oceny polimorfizmu chromosomów. Rocz. Nauk. Zoot. 1991, 26(3); 9-19.

[6] Lassota. Z., Biologia molekularna i informacja genetyczna. PWN : Warszawa, 1987.

[7] Olszewska M., Metody badań chromosomów. PWRiL : Warszawa, 1981.

[8] Olszewska, przypis 7.

III. Cytowanie – to fragment jakiegoś tekstu lub czyjejś wypowiedzi, przytoczony dosłownie w innej publikacji lub innej wypowiedzi. Każdy cytat w tekstach naukowych powinien być opatrzony informacją bibliograficzną w formie przypisu. Zalecane jest aby cytaty w tekście były wyróżniane graficznie poprzez:

1. Ujęcie cytatu w cudzysłów

Przykład:

Sir Wiliam Dawson, wybitny geolog kanadyjski, powiedział iż „zapis istniejący w skałach zdecydowanie zaprzecza ewolucji”.

2. Wyróżnienie cytatu pismem pochyłym

Przykład:

Sir Wiliam Dawson, wybitny geolog kanadyjski, powiedział iż *zapis istniejący w skałach zdecydowanie zaprzecza ewolucji*.

3. Wydzielenie z tekstu głównego cytatu poprzez oddzielenie go od góry i od dołu światłem. Ten sposób wykorzystywany jest przy stosowaniu dłuższych cytatów co najmniej kilkunastu wierszowych. Tak wydzielonych cytatów nie ujmuje się w cudzysłów ani nie zmienia na kursywę. Można je ewentualnie składać pismem mniejszym od pisma tekstu zasadniczego, przy czym cytat winien mieć taką samą wielkość wcięcia akapitowego co tekst główny

Przykład:

Albert Einstein napisał o niej w 1911 roku:

Madame Curie jest bardzo inteligentna, lecz zimna niczym ryba, to znaczy niezdolna do odczuwania radości i smutku. Swoje uczucia uzewnętrznia chyba tylko wtedy, gdy pomstuje na rzeczy, które jej się nie podobają. Jej córka Irena jest jeszcze gorsza - przypomina grenadiera. Ta córka jest również bardzo utalentowana.

4. Jeśli w obręb cytowanego tekstu wprowadza się wtrącenia lub komentarze odautorskie należy je ujmować z obu stron w myślniki, przy czym stosuje się wtedy jeden cudzysłów

Przykład:

"Minęło kilka tygodni - pisał później Nowak - od tych cudownych wydarzeń. Odczuwam wdzięczność dla Pani i jej przyjaciół za to, że pozwoliliście mi przybyć do Krakowa i zobaczyć to na własne oczy".

Istnieje wiele sposobów sporządzania powołań i przypisów w tekście, jednak w obrębie całej publikacji zaleca się, aby konsekwentnie stosować jednolity styl, format i interpunkcję!

Zapytaj promotora jaki system przypisów i powołań masz stosować w swojej pracy!

Opracowanie zostało sporządzone na podstawie:

1. *PN-ISO 690:2012. Informacja i dokumentacja – Wytyczne opracowania przypisów bibliograficznych i powołań na zasoby informacji*

2. *Polszczyzna na co dzień.* pod red. Mirosława Bańko, Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006.

Opracowała Anna Narloch
Biblioteka Główna ZUT